

Bij de foto op de voorpagina:
Van Pesach naar Sjawoet. Een sederschotel, matses, een haggada of liturgie voor het vertellen van de verlossing uit Egypte en een beker voor de wijn, die viermaal wordt gevuld.

Rabban Gamaliël zei: Ieder die deze drie zaken niet genoemd heeft op Pesach, heeft zijn plicht niet voldaan: Pesach, matsa, maror.

- Pesach, omdat de Almachtige in Egypte aan de huizen van onze voorouders voorbijging;
- Matsa, omdat onze voorouders verlost zijn uit Egypte;
- Maror, omdat de Egyptenaren het leven van onze voorouders bitter hadden gemaakt.

Wij zijn verplicht de Allerhoogste te danken, want Hij heeft ons uit de slavernij naar de vrijheid geleid...

Verbonden is een uitgave van het deputaatschap Kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Aan *Verbonden* ligt de visie ten grondslag dat kerk en Israël diep en voorgoed verbonden zijn. Het blad biedt bezinning op kerk, Israël en Jodendom en de ontmoeting hiertussen. Het deputaatschap is een van de partners in het Centrum voor Israëlstudies (CIS). Een door het CIS uitgezonden Israëlconsulent geeft in Jeruzalem gestalte aan deze ontmoeting en doet hiervan in *Verbonden* geregeld verslag.

Terug van nooit weggeweest 3

De kleine gereformeerde kerken en de joods-christelijke dialoog 4

Tussen politiek en religie 6

O, dat supersessionisme! 7

Jozef en Jezus 8

Tien dagen studeren in Jeruzalem 10

Kogelfabriek onder de grond 11

Veel valse hoop 12

In elk geslacht is ieder opnieuw verplicht zich te beschouwen, alsof hij zelf uit Egypte getrokken was, zoals gezegd is: En op die dag zult gij uw zoon uitleggen: Dit is ter wille van wat de Eeuwige mij heeft gedaan bij mijn uittocht uit Egypte (Ex. 13:8).

Rabban Gamaliël

colofon

Commissie van redactie: ds. A. Brons, drs. L. van Dalen, dr. C.M. van Driel, drs. A. Hoekman
Eindredacteur: C.M. van Driel, e-mail: cmvdriel@solcon.nl, tel.: (0318) 701560
Website: www.kerkenisrael.nl
Contact deputaten Kerk en Israël: e-mail: info@kerkenisrael.nl
Administratieadres: Landelijk kerkelijk bureau van de Chr. Geref. Kerken, Ghandistraat 2, 3902 KD Veenendaal, Postbus 334, 3900 AH Veenendaal, tel.: (0318) 582350 fax (0318) 582351, e-mail: info@cgk.nl
Penningmeester: P.A.J. Pruijssers, e-mail: penningmeester@kerkenisrael.nl, tel.: (0416) 85 12 96, Bankrekeningnummer: NL19 INGB 0000 3652 71, t.n.v. Dep. Kerk & Israël Chr. Geref. Kerken te Veenendaal

Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester, hij geeft ook gaarne informatie over diverse aan te bevelen projecten.

Terug van nooit weggeweest

Kort geleden was er schokkend nieuws. Het antisemitisme in ons land is toegenomen. Ten opzichte van 2017 waren er meer antisemitische incidenten in 2018. Werden er twee jaar geleden nog 113 gevallen van antisemitisme geregistreerd, afgelopen jaar waren dat er 135 (antisemitische uitingen online niet meegerekend). Dat is een toename van 19 procent. Het antisemitisme is terug. Maar is het ooit weggeweest?

Deze ene statistiek, afkomstig van het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI), betreft alleen nog maar Nederland. Onderzoek naar antisemitisme in onze buurlanden bevestigt de groei van wat in de volksmond 'Jodenhaat' wordt genoemd. Daarom voelen steeds minder Joden zich veilig in West-Europa.

Definitie

Wat is antisemitisme? Er zijn verschillende manieren om dit akelige fenomeen te definiëren. Het CIDI hanteert een werkdefinitie die afkomstig is van de International Holocaust Remembrance Alliance. Deze definitie zegt: 'Antisemitisme is een bepaald beeld van Joden, dat zich kan uiten als haat tegen Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme worden gericht tegen Joden of niet-Joden en/of hun bezittingen, tegen instellingen van de Joodse Gemeenschap, en religieuze voorzieningen.' Het moge duidelijk zijn dat deze uitingen ook gericht kunnen zijn tegen de staat Israël, die wordt gezien als Joods collectief.

Tweede Kamer

Op 27 november 2018 stemde een meerderheid van de Tweede Kamer voor een

motie die de regering verzocht ook deze internationale IHRA-werkdefinitie van antisemitisme te gaan hanteren. Dit op aanbeveling van het Europees Parlement. 50PLUS, VVD, SGP, CDA, CU, PVV en FVD stemden voor het door SGP-Kamerlid Van der Staaij ingediende voorstel. Voortaan kan onze volksvertegenwoordiging dus aan de hand van deze omschrijving – een hulpmiddel, geen juridisch document – tegen antisemitisme optreden.

Waar vandaan?

In *Trouw* wijdde Janne Chaudron een artikel aan de vraag *Waar komt de nieuwe Jodenhaat vandaan?* (1 maart 2019). Door onderzoekgegevens op een rij te zetten, wordt duidelijk dat antisemitisme van verschillende kanten komt. Joden voelen zich bedreigd door zowel rechtse

als linkse groeperingen en politici. Wat voor de Nederlandse situatie opvalt, is dat de dreiging niet zozeer van 'rechts' komt. Het is vooral uit 'linkse hoek' dat Joden zich bedreigd voelen – al wordt de dreiging door extremistische moslims als het grootst ervaren.

In landen en op straten

Actrice Miryanna van Reeden, bekend uit films, werd onlangs op een zebra-pad in Amsterdam uitgescholden voor 'vieze jodin', meldde het *Algemeen Dagblad* (12 maart 2019). Van Reeden, die een Joodse vader heeft, vroeg de man die haar uitschold om opheldering. Daarop herhaalde hij zijn woorden. Het zal je maar overkomen: op een dag als alle andere loop je op straat en word je uitgescholden vanwege je Joodse afkomst. Janne Chaudron geeft enkele voorbeelden van recente ontwikkelingen: sommige Franse 'gele hesjes' scanderen antisemitische leuzen, de Britse Labour-partij weigert op te treden tegen Jodenhaat in de eigen gelederen, om nog maar te zwijgen over het groeiend antisemitisme in het Hongarije van Viktor Orbán. Helaas, het antisemitisme is weer helemaal terug. Maar weg was het nooit. «

Joodse symbolen

Sjawoet of Wekenfeest

Israël werd verlost uit het slavenhuis Egypte. Het werd zo bevrijd 'van' de machten van... zonde en dood, 'tot'...een leven volgens de Tora, naar Gods wil. Hoe lief Israël Gods wet heeft en hoeveel gezag het de Tora toekent, is te zien aan de Toramantel die de rol omgeeft en aan de torens er bovenop. Zo vormt het Wekenfeest de afronding van Pesach en kan Rabban Gamaliël zijn lofprijzing afsluiten met de woorden: ...en Hij heeft ons geleid van droefheid naar vreugde, van droefheid naar feeststemming, van duisternis naar groot licht en van dienstbaarheid naar bevrijding. Laat ons voor Hem het Halleluja aanheffen. «

